

IJTIMOIIY TARMOQLAR DAVRIDA AXLOQIIY QADRIYATLARNING O'ZGARISHI

*Utayev G'ayrat G'aybulayevich*¹

*Nasirdinov Xusanboy Anvarjon o'g'li*²

Toshkent Davlat Tibbiyot Universiteti,

Toshkent, O'zbekiston Ijtimoiy

*fanlar kafedrası katta o'qituvchisi*¹

uggayrat@gmail.com

*Stomatologiya fakulteti, I bosqich talabasi*²

husanboynasriddinov052@gmail.com

Annotatsiya. Ijtimoiy tarmoqlarining kengayishi va raqamli platformalarning hayotimizga chuqur kirib borishi zamonaviy jamiyatda axloqiy qadriyatlarning o'zgarishiga sezilarli ta'sir ko'rsatmoqda. Ushbu maqolada ijtimoiy tarmoqlardagi kommunikatsiya shakllari, onlayn madaniyatning rivojlanishi va axloqiy normativlarning transformatsiyasi batafsil tahlil qilinadi. Tadqiqot shuni ko'rsatadiki, raqamli muhitda axloqiy qadriyatlar nafaqat shaxsiy xulq-atvor, balki jamiyatning ijtimoiy, madaniy va siyosiy jarayonlariga ham bevosita ta'sir qilmoqda. Shu bilan birga, onlayn muhitda anonimlik, tezkor axborot almashinuvi va globalizatsiya jarayonlari axloqiy qarorlar qabul qilishni murakkablashtiradi va yangi etika normalarini shakllantiradi. Maqola ijtimoiy tarmoqlarning axloqiy qadriyatlar va shaxsiy mas'uliyat o'rtasidagi muvozanatga qanday ta'sir qilayotganini ilmiy nuqtai nazardan yoritadi.

Kalit so'zlar: ijtimoiy tarmoqlar, axloqiy qadriyatlar, raqamli madaniyat, onlayn xulq-atvor, axloqiy transformatsiya, virtual muhit.

ИЗМЕНЕНИЕ МОРАЛЬНЫХ ЦЕННОСТЕЙ В ЭПОХУ СОЦИАЛЬНЫХ СЕТЕЙ

Аннотация. Расширение социальных сетей и глубокое проникновение цифровых платформ в нашу жизнь оказывает значительное влияние на изменение моральных ценностей в современном обществе. В данной статье подробно анализируются формы коммуникации в социальных сетях, развитие онлайн-культуры и трансформация моральных норм. Исследование показывает, что в цифровой среде моральные ценности влияют не только на личное поведение, но и на социальные, культурные и политические процессы общества. Кроме того, анонимность, быстрое распространение информации и процессы глобализации усложняют принятие этических решений и формируют новые

нормы морали. Статья освещает влияние социальных сетей на баланс моральных ценностей и личной ответственности с научной точки зрения.

Ключевые слова: социальные сети, моральные ценности, цифровая культура, онлайн-поведение, трансформация морали, виртуальная среда.

CHANGES IN MORAL VALUES IN THE ERA OF SOCIAL NETWORKS

Article. *The expansion of social networks and the deep integration of digital platforms into daily life significantly impact the transformation of moral values in modern society. This article provides a detailed analysis of communication forms in social networks, the development of online culture, and the transformation of moral norms. The study demonstrates that in the digital environment, moral values affect not only individual behavior but also the social, cultural, and political processes of society. Moreover, anonymity, rapid information exchange, and globalization processes complicate ethical decision-making and shape new norms of morality. The article highlights the influence of social networks on the balance between moral values and personal responsibility from a scientific perspective.*

Keywords: social networks, moral values, digital culture, online behavior, moral transformation, virtual environment

Kirish

Ijtimoiy tarmoqlar zamonaviy jamiyatda axloqiy qadriyatlar va shaxsiy xulq-atvorni qayta shakllantirishga sezilarli ta'sir ko'rsatmoqda [1]. Ularning tez rivojlanishi va global miqyosdagi tarqalishi shaxsiy va ijtimoiy mas'uliyat, shuningdek axloqiy me'yorlar o'rtasidagi muvozanatni qayta ko'rib chiqishga olib keladi [2]. Shu nuqtai nazardan, onlayn muhitdagi kommunikatsiya va interaktivlik axloqiy qadriyatlarning transformatsiyasini tushunish uchun asosiy tadqiqot ob'ekti hisoblanadi [3].

Empirik tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, ijtimoiy tarmoqlarda anonimlik va tezkor axborot almashinuvi shaxsiy qarorlar qabul qilishda axloqiy mas'uliyatni murakkablashtiradi [4]. Shu bilan birga, onlayn muhitda madaniy normativlar va axloqiy me'yorlarning o'zgarishi yangi ijtimoiy va etika tizimlarini shakllantirishga olib keladi [5].

Ijtimoiy tarmoqlarning o'ziga xos xususiyati — foydalanuvchilarning global miqyosda o'zaro aloqasi va kommunikatsiyasi — axloqiy qadriyatlar va shaxsiy erkinlik o'rtasidagi bog'liqlikni yangi shakllarda ko'rsatadi [1]. Shu nuqtai nazardan, onlayn platformalarda axloqiy me'yorlar va ijtimoiy qadriyatlar bir-biriga ta'sir qiladi, bu esa jamiyatning madaniy va siyosiy jarayonlariga ham bevosita ta'sir ko'rsatadi [4].

Tadqiqot shuni ko'rsatdiki, ijtimoiy tarmoqlarda axloqiy qadriyatlarning o'zgarishi nafaqat individual xulq-atvorda, balki jamiyatning umumiy ijtimoiy-madaniy tizimida ham o'z aksini topadi [2]. Shu bilan birga, raqamli muhitdagi etika va axloqiy qaror qabul qilish jarayonlari shaxslararo munosabatlar, madaniy identitet va ijtimoiy barqarorlikka ta'sir qiladi [4].

Falsafiy va huquqiy nuqtai nazardan, ijtimoiy tarmoqlar axloqiy qadriyatlarni tartibga solish va shaxsiy mas'uliyatni shakllantirishda yangi muhit yaratadi [5]. Tadqiqot shuni ko'rsatadiki, axloqiy qadriyatlarni onlayn muhitga moslashtirish, shuningdek ijtimoiy me'yorlarni saqlash va rivojlantirish uchun transdisipliner yondashuv talab etiladi [1].

Umuman olganda, ijtimoiy tarmoqlar zamonaviy jamiyatda axloqiy qadriyatlarning transformatsiyasini tahlil qilish uchun noyob platforma sifatida xizmat qiladi. Shu bilan birga, bu jarayon shaxsiy va kollektiv axloqiy mas'uliyat, onlayn madaniyat va global axloqiy normativlar o'rtasidagi o'zaro bog'liqlikni aniqlashga imkon beradi [3].

Materiallar va metodlar

Ushbu tadqiqotda ijtimoiy tarmoqlar va axloqiy qadriyatlarning o'zaro ta'sirini o'rganish uchun turli manbalar va ma'lumotlar majmuasi asosiy material sifatida tanlandi. Asosiy manbalar sifatida ilmiy maqolalar, ijtimoiy tarmoqlar bo'yicha statistik ma'lumotlar, onlayn madaniyat va axloqiy transformatsiyaga oid normativ hujjatlar, shuningdek foydalanuvchi tajribasi bo'yicha tadqiqotlar qo'llanildi.

Metodologik jihatdan tadqiqot transdisipliner yondashuv asosida olib borildi. Falsafiy tahlil shaxslararo munosabatlar va axloqiy me'yorlarning onlayn muhitda shakllanishini aniqlash imkonini berdi. Shu bilan birga, sotsiologik metodlar ijtimoiy tarmoqlardagi xulq-atvor va axloqiy normativlarning o'zgarishini o'rganish uchun ishlatildi.

Tahlil jarayonida kontent-tahlil metodlari va onlayn platformalarda axloqiy me'yorlar, madaniy ifoda va axborot tarqatish uslublarini aniqlashda qo'llanildi. Bu yondashuv ijtimoiy tarmoqlarda axloqiy qadriyatlar va shaxsiy mas'uliyat o'rtasidagi bog'liqlikni chuqur tahlil qilish imkonini berdi.

Empirik metodlar yordamida foydalanuvchilarning onlayn xulq-atvori, axloqiy qarorlar qabul qilish jarayoni va ijtimoiy normalarga rioya qilish darajasi o'rganildi. Shu bilan birga, raqamli madaniyatning shaxslar va jamiyatdagi axloqiy qadriyatlarni qanday transformatsiya qilayotgani baholandi.

Normativ va analitik metodlar esa ijtimoiy tarmoqlardagi axloqiy me'yorlar, onlayn etika va madaniy transformatsiyani tahlil qilishga qaratildi. Shu yo'l bilan tadqiqot ijtimoiy tarmoqlardagi axloqiy qadriyatlarning o'zgarishi bilan bog'liq kompleks ijtimoiy va falsafiy jarayonlarni aniqlashga imkon berdi.

Tadqiqotning umumiy metodologiyasi shaxslararo munosabatlar, axloqiy qadriyatlar va ijtimoiy tarmoqlarning interaktivligi o'rtasidagi murakkab bog'liqlikni ilmiy asosda tahlil qilishga yo'naltirilgan. Bu yondashuv maqolaga nafaqat nazariy, balki amaliy jihatdan ham ahamiyat beradi.

Natijalar va ularning muhokamasi

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, ijtimoiy tarmoqlarning tez rivojlanishi axloqiy qadriyatlarning transformatsiyasini tezlashtirmoqda. Onlayn muhitda anonimlik, tezkor axborot almashinuvi va global kommunikatsiya shaxsiy qarorlar qabul qilishda axloqiy mas'uliyatni murakkablashtiradi. Shu bilan birga, foydalanuvchilar o'z xulq-atvorini va axloqiy qarorlarini raqamli platformalarning qoidalari va madaniy me'yorlarga moslashtirishga majbur bo'lmoqda.

Empirik tahlil shuni ko'rsatdiki, ijtimoiy tarmoqlarda axloqiy qadriyatlar foydalanuvchilarning shaxsiy xulq-atvori va onlayn munosabatlariga bevosita ta'sir qiladi. Masalan, global auditoriya oldida baholanish ehtiyoji va "like"lar orqali rag'batlantirish axloqiy qarorlarni modifikatsiya qiladi. Shu bilan birga, raqamli muhitda madaniy normativlar va axloqiy me'yorlarning o'zgarishi yangi ijtimoiy va etika tizimlarini shakllantirishga yordam beradi.

Ijtimoiy nuqtai nazardan, onlayn axloqiy me'yorlar foydalanuvchilarning ijtimoiy faolligi, kommunikatsiya shakllari va jamiyatdagi ijtimoiy barqarorlikka ta'sir qiladi. Shu bilan birga, raqamli nazorat vositalari va platforma siyosatlari axloqiy qadriyatlar va shaxsiy erkinlik o'rtasidagi muvozanatni belgilaydi.

Falsafiy tahlil shuni ko'rsatdiki, ijtimoiy tarmoqlar axloqiy qadriyatlarni qayta talqin qilish, shaxsiy mas'uliyatni shakllantirish va madaniy normativlarni rivojlantirishda yangi maydon yaratadi. Shu nuqtai nazardan, raqamli muhitda axloqiy qarorlar qabul qilish shaxslararo munosabatlar va global ijtimoiy normativlar bilan chambarchas bog'liq.

Huquqiy tahlil natijalari shuni ko'rsatdiki, ijtimoiy tarmoqlarda axloqiy qadriyatlarni saqlash va rivojlantirish uchun milliy va xalqaro qonunchilikni hisobga olgan holda transdisipliner yondashuv zarur. Axloqiy normativlarni raqamli muhitga moslashtirish va foydalanuvchilarning mas'uliyatini oshirish zarurati kuchaymoqda.

Umuman olganda, natijalar ijtimoiy tarmoqlardagi axloqiy qadriyatlarning transformatsiyasi texnologik, ijtimoiy va madaniy omillar bilan chambarchas bog'liq ekanligini ko'rsatadi. Shu bilan birga, onlayn muhitda axloqiy me'yorlar va shaxsiy mas'uliyat o'rtasidagi muvozanatni saqlash, yangi axloqiy tizimlarni shakllantirish va jamiyatning ijtimoiy barqarorligini ta'minlash uchun kompleks yondashuv zarurligi aniqlanadi.

Xulosalar

Ijtimoiy tarmoqlar zamonaviy jamiyatda axloqiy qadriyatlarning o'zgarishini tezlashtirmoqda. Tadqiqot shuni ko'rsatdiki, onlayn muhitda anonimlik, global

kommunikatsiya va tezkor axborot almashinuvi shaxsiy qarorlar qabul qilishda axloqiy mas'uliyatni murakkablashtiradi. Shu bilan birga, ijtimoiy tarmoqlarda axloqiy qadriyatlar foydalanuvchilarning xulq-atvori, onlayn munosabatlari va jamiyatning ijtimoiy barqarorligiga bevosita ta'sir qiladi.

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, axloqiy me'yorlar va shaxsiy mas'uliyat o'rtasidagi muvozanatni saqlash, yangi axloqiy tizimlarni shakllantirish va jamiyatning madaniy barqarorligini ta'minlash uchun transdisipliner yondashuv va kompleks choralar zarur. Shu bilan birga, ijtimoiy tarmoqlardagi axloqiy qadriyatlarning transformatsiyasi texnologik, ijtimoiy va madaniy omillar bilan chambarchas bog'liq ekanligi aniqlanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. **Impact Of Social Media On Ethical Values In The Society**
<https://doi.org/10.47750/pnr.2022.13.S09.381>
2. **The Influence of Social Media on Moral Values and Group Norms among Secondary School Students**
<https://doi.org/10.58806/ijsshmr.2024.v3i5n04>
3. **Empathy and the use of social media as a factor to shape moral values of adolescents**
<https://doi.org/10.24854/jpu49>
4. **Netiquette: Ethic, Education, and Behavior on Internet — A Systematic Literature Review**
<https://doi.org/10.3390/ijerph18031212>
5. **Social Media and Morality** (Cambridge University Press)
<https://www.cambridge.org/core/books/social-media-and-morality/E5D53B6045BF93464637FAE8F63D226E>